

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 796
van **CHRIS JANSSENS**
datum: 9 juli 2021

WOUTER BEKE

VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID, GEZIN EN ARMOEDEBESTRIJDING

Fiscale nadelen alleenstaanden - Initiatieven

Op 7 juli jl. verschenen enkele nieuwe cijfers op de website statistiekvlaanderen.be. Een van de cijfers die de aandacht trok, was het hoge aantal alleenstaanden in Vlaanderen. Dat zijn er momenteel 928.000. 236.000 van hen zijn alleenstaande ouders. Veel van deze mensen hebben het allesbehalve gemakkelijk om financieel te overleven. Het aandeel alleenstaanden bedraagt nu ongeveer een op de drie, de prognose is dat dit tegen 2060 zal stijgen tot de helft van alle huishoudens.

Het is geen toeval dat we in deze groep veel mensen zien die het financieel moeilijk hebben, aangezien mensen zonder gezin of eigen huis weinig of geen fiscale voordelen genieten. Daarbovenop komen ook nog eens forfaitaire belastingen, die geen rekening houden met de gezinssamenstelling. Deze belastingen wegen dus zwaarder door voor wie met maar één inkomen moet overleven, en dat geldt ook voor de dagelijkse kosten. Alleenstaanden met een gemiddeld inkomen dragen nu tot wel 56% van hun brutoloon af aan belastingen en sociale bijdragen, terwijl koppels in de meeste gevallen, bijvoorbeeld door de huwelijksquotiënt, tot dertig procent van hun beroepsinkomen fiscaal toewijzen aan de minst verdienende partner. Zo kunnen ze toch een stuk van de hoogste belastingdruk ontwijken.

In het Vlaamse regeerakkoord vinden we volgende passage: "Alleenstaanden en alleenstaande ouders lopen vaak een hoog risico op armoede. Daarom onderzoeken we in diverse relevante beleidsdomeinen zoals wonen en fiscaliteit of nieuwe of bestaande beleidsmaatregelen niet onterecht nadelig uitvallen voor alleenstaanden."

1. Kan de minister meedelen welke initiatieven binnen zijn/haar beleidsdomein(en) al werden genomen ter uitvoering van deze passage van het regeerakkoord?
2. Werd binnen deze beleidsdomeinen inderdaad al onderzocht of nieuwe of bestaande regelgeving niet onterecht nadelig uitvalt voor alleenstaanden? Zo niet, waarom niet? Zo ja, wat waren de conclusies en welke initiatieven zijn al genomen of zullen er nog genomen worden naar aanleiding van deze bevindingen?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Jan Jambon (411), Hilde Crevits (951), Bart Somers (367), Wouter Beke (796), Matthias Diependaele (652)

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 796 van 9 juli 2021

van **CHRIS JANSSENS**

Minister-president Jan Jambon

Geen specifieke initiatieven op dit vlak.

Minister Hilde Crevits

Alleenstaanden en alleenstaande ouders kunnen een beroep doen op heel het aanbod van VDAB en partners. VDAB voorziet hierbij in een aantal flankerende mogelijkheden, zoals financiële tussenkomsten en vergoedingen teneinde een inclusief aanbod te bieden voor alle werkzoekenden. Alleenstaanden en alleenstaande ouders kunnen hier ook gebruik van maken. Afhankelijk van het traject naar werk van de werkzoekende, is er de mogelijkheid tot verplaatsingsvergoedingen (abonnement van De Lijn en lijnkaarten, forfaitaire vergoedingen, goedkopere treintickets, tegemoetkomingen in de verplaatsingskosten in kader van BTOM), premies voor stages en/of een IBO en terugbetaling van kinderopvang. Deze laatste is voor alleenstaande ouders een belangrijke ondersteunende factor in hun traject naar werk.

Dergelijke premies en/of forfaitaire vergoedingen worden niet berekend op basis van gezinssamenstelling, zoals dit wel het geval is bij het toekennen van een werkloosheidsuitkering. Anderzijds is er wel voor gezorgd dat dergelijke premies en/of vergoedingen geheel cumuleerbaar zijn met een werkloosheidsuitkering.

Binnen de dienstverlening en maatregelen vanuit het Departement Werk en Sociale Economie zijn er sinds de opstart van de aanmoedigingspremies en het Vlaams zorgkrediet extra premies voorzien voor alleenstaanden. Bij de dienstencheques kunnen eenoudergezinnen met één of meerdere kinderen ten laste, mits aanvraag, wel 2000 cheques/jaar bestellen (i.p.v. 500), dit allemaal aan 9 euro (terwijl een andere gebruiker vanaf 400 cheques 10 euro betaalt).

Er zijn geen nieuwe initiatieven voorzien binnen het beleidsdomein werk en sociale economie.

Minister Bart Somers

Geen specifieke initiatieven op dit vlak.

Minister Wouter Beke

Binnen het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin zijn er geen fiscale bevoegdheden die in het kader van de problematiek relevant zijn. Toch is de positie van alleenstaanden en alleenstaande ouders voor wat mijn bevoegdheden betreft, wel heel relevant. Niet alleen vanuit mijn opdracht als coördinerend minister voor armoedebestrijding, maar ook vanuit mijn opdracht als coördinerend minister voor het gezinsbeleid. Vanuit die hoedanigheid toets ik, net als mijn voorgangers, niet alleen af of mijn beleid geen onbedoelde nadelen heeft voor de doelgroep. Integendeel: ik zal steeds bekijken wat nodig is om het gevoerde beleid zeker tot bij die doelgroep te krijgen, vanuit een proportioneel universalistische kijk op hulp- en dienstverlening ten aanzien van die doelgroep.

Ik wil nog meegeven dat voor het Groeipakket geen van de geschetste nadelen zich voordoen. Bij de opstart van het Groeipakket werden integendeel een aantal voor eenoudergezinnen voordelige initiatieven genomen. Zo werd de inkomensgrens voor de sociale toeslagen voor hen verhoogd naar de inkomensgrens voor tweeverdieners, waar zij onder de federale kinderbijslag een lagere inkomensgrens hadden dan tweeverdieners. Bij de omschakeling van het netto-inkomen binnen de schooltoelage naar het bruto belastbaar inkomen voor de schooltoeslag werden de inkomensgrenzen aangepast rekening houdend met de beroepskosten voor tweeverdieners. Ook deze maatregel bevoordeelt dus alleenstaanden.

Er worden geen verdere initiatieven op korte termijn voorzien.

Minister Matthias Diependaele

Bij de opmaak van nieuwe regelgeving aangaande de belastingen die bij de Vlaamse Belastingdienst in beheer zijn, vormt de situatie van alleenstaanden steeds een aandachtspunt. Zo komt bijvoorbeeld het recente initiatief van de vriendenerfenis tegemoet aan de hedendaagse complexe samenleving en de nieuwe samenlevingsvormen, waarbij ook (kinderloze) singles een steeds grotere groep vormen (zie bv. de Memorie van Toelichting bij het ontwerp van decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, wat betreft de tariefverlaging voor non-profitlegaten en non-profitschenkingen en de invoering van de vriendenerfenis, *Parl. St. Vlaams Parl.* 2020-2021, nr. 613/1, p. 7).

Het departement Financiën en Begroting besteedt ook al geruime tijd aandacht aan de problematiek van alleenstaanden. Zo werden de voorbije jaren meerdere initiatieven genomen om de bijzondere fiscale problemen en gevolgen die alleenstaanden ondervinden, te onderzoeken. Uit het gevoerde onderzoek bleek evenwel dat bepaalde gevolgen niet zomaar kunnen worden geremedieerd, bijvoorbeeld omdat het niet om gewestelijke bevoegdheden gaat. Aanpassingen kunnen ook complexe onbedoelde neveneffecten hebben (bv. creatie van nieuwe ongelijkheden en discriminaties) zodat voorzichtigheid steeds geboden is (zie Antwerp Tax Academy, Beleidsrelevant onderzoek naar de juridische mogelijkheden om de Vlaamse fiscale maatregelen meer samenlevingsvormneutraal te maken, 2017, beschikbaar op website van het departement Financiën en Begroting).

Bovendien werkt het departement Financiën en Begroting op dit ogenblik nauw samen met het agentschap Wonen-Vlaanderen rond de studie die de juridische knelpunten analyseert waarmee nieuwe woonvormen vaak geconfronteerd worden. Zo heb ik recent nog aangegeven dat huisdelen meer en meer voorkomt bij andere bevolkingsgroepen zoals alleenstaande medioren en senioren (50+) en bij alleenstaande ouders, die gaan samenwonen in functie van sociale interactie en om elkaar te helpen (zie [Schriftelijke vraag 544](#) van De Vroe van 21 mei 2021). In het onderzoek van het agentschap Wonen-Vlaanderen komen niet enkel de Vlaamse belastingen aan bod maar is ook ruimte om in een volgende fase ook de knelpunten uit federale bevoegdheden mee te nemen, wat zeker inzake de personenbelasting belangrijk is.

Alleenstaanden en eenoudergezinnen kennen een relatief hoog armoederisico. Ook op de woningmarkt behoren de alleenstaanden en eenoudergezinnen tot de meest kwetsbare huishoudens. Vooral eenoudergezinnen kampen met woningkwaliteitsproblemen en een gebrek aan ruimte in de woning. Alleenstaanden scoren dan weer minder op de comfortindicatoren en de energie-efficiëntie. Het aandeel eigenaars is bij beide groepen beduidend lager dan bij de andere gezinstypes. En zowel eenoudergezinnen als alleenstaanden vormen binnen elke deelmarkt de grootste risicogroep inzake betaalbaarheid. (Heylen en Vanderstraeten, 2019, [Wonen in Vlaanderen anno 2018](#)). Daarom besteed ik bijzondere aandacht aan de impact van (wijzigingen aan) bestaande en nieuwe beleidsmaatregelen op deze groepen. Veel woonbeleidsinstrumenten worden

gericht ingezet voor bepaalde doelgroepen. De modaliteiten, zoals de gehanteerde inkomensgrenzen, bepalen in sterke mate het doelbereik van deze instrumenten. In het verleden heeft het Steunpunt Wonen de inkomensvoorwaarden van de woonbeleidsinstrumenten grondig geanalyseerd, met speciale aandacht voor de differentiatie van de inkomensgrenzen naar gezinssamenstelling (Heylen en Winters (2017), [Inkomensvoorwaarde bij de instrumenten van het Vlaamse woonbeleid](#)). Daaruit bleek dat eenoudergezinnen, en in mindere mate alleenstaanden, werden bevoordeeld tegenover andere gezinstypes bij de inkomensvoorwaarde van de meeste maatregelen. Het onderzoek naar de verdeling van de woonsubsidies (Heylen (2020), [Woonsubsidies in Vlaanderen Verdelingsanalyse voor 2018 en evolutie sinds 2008](#)) toont verder dat het aandeel alleenstaanden in de sociale huur het afgelopen decennium is toegenomen. In 2018 is de vertegenwoordiging van de verschillende huishoudtypes in de sociale huur sterk gelijkend aan die van alle huurders in Vlaanderen. De gemiddelde subsidie ligt het hoogst voor de eenoudergezinnen, gevolgd door de alleenstaanden. Deze studies baseren zich op de geldende regelingen en gegevens van 2013 tot 2018. Sinds 2018 zijn er al diverse wijzigingen doorgevoerd. Zo werden verschillende inkomensgrenzen geïntroduceerd voor koppels en alleenstaanden bij zowel de huursubsidie, de huurpremie als de aanpassingspremie. Daarom ga ik hier niet verder in op de resultaten van deze studies. Om de effecten van deze en andere wijzigingen en de algemene woonsituatie van de doelgroepen te monitoren, zal het Steunpunt Wonen 2021-2025 de komende jaren een aantal studies overdoen en een aantal nieuwe onderzoeken uitvoeren. In 2023 is een nieuwe grootschalige woonsurvey gepland die moet toelaten om de evolutie in de woonsituatie van onder meer eenoudergezinnen en alleenstaanden in beeld te brengen. De studie naar de verdeling van de woonsubsidies zal in 2024 een update krijgen. Daarnaast zullen een aantal maatregelen aan een evaluatie worden onderworpen. Meer informatie over de geplande onderzoeken vindt u in het [meerjarenprogramma](#) van het steunpunt.